

DE LA PROGRAMUL CADRU 7 LA PROGRAMUL ORIZONT 2020

Dr. Lidia ROMANCIUC

Centrul Proiecte Internaționale al AȘM

Începând cu 1 ianuarie 2012, Republica Moldova deține statutul de țară asociată la **Programul Cadru 7** al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative 2007-2013 (PC7), care este principalul mijloc de finanțare și antrenare a investițiilor în investigația științifică din Europa.

Ca urmare a semnării, la 11 octombrie 2011, a Memorandumului de Înțelegere între Uniunea Europeană și Republica Moldova privind asocierea la PC7, țara noastră a devenit prima din cadrul Parteneriatului Estic și a doua inclusă în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, care obține statutul de țară asociată la PC7. Pornind de la statutul său nou, comunitatea științifică autohtonă a dispus de dreptul de a iniția proiecte de cercetare și de a crea consorții europene, de a participa la toate ofertele de finanțare, de a delega reprezentanți în comitetele de program și grupurile de lucru ale PC7 și Spațiului European de Cercetare, de a beneficia de suport în consolidarea rețelei de Puncte Naționale de Contact PC7, de a participa la Inițiativele Tehnologice Comune ce promovează parteneriatele public-privat, dispunând de aceleași drepturi și obligații în materie de proprietate intelectuală ca și statele membre participante etc.

AȘM și-a asumat responsabilitatea implementării prevederilor Memorandumului de Înțelegere între Uniunea Europeană și Republica Moldova privind asocierea la PC 7. Una din structurile sale, Centrul Proiecte Internaționale (CPI), gestionează un șir de activități importante în acest sens, precum promovarea și implementarea programelor bilaterale de granturi, activitatea Punctelor Naționale de Contact, reprezentanților oficiali ai comunității științifice și experților naționali în comitetele de program ale PC 7, a Oficiului Republicii Moldova pentru Știință și Tehnologie pe lângă Uniunea Europeană.

Datorită activităților de informare și stimulare a participării în proiecte, desfășurate de AȘM pentru valorificarea statutului de țară asociată la PC7, s-a constatat un trend pozitiv de participare la programele europene în ultimii trei ani. Dacă până la asocierea la PC7 au fost obținute 5-6 proiecte pe

an, după semnarea Memorandumului de Asociere în 2012 s-au acceptat pentru finanțare 10 proiecte, în 2013 – 18 proiecte. În cadrul apelurilor anunțate în PC7 au fost depuse peste 300 de propuneri de proiecte cu participarea grupurilor de cercetare din Republica Moldova, dintre care 53 de proiecte au fost susținute de către CE, cu un volum de finanțare în sumă de 3,746 mil. euro. Prin implicarea activă a comunității științifice în programele PC7, contribuția financiară achitată de către AȘM la bugetul Uniunii Europene în conformitate cu Memorandumul de Înțelegere a fost recuperată de trei ori, datorită finanțării atrase prin proiectele câștigate.

Luând în considerație că din 2014 Uniunea Europeană a lansat un nou Program Cadru de cercetare-inovare, **Orizont 2020** (H2020), este important ca Republica Moldova să asigure continuitatea integrării în Spațiul European de Cercetare pentru obținerea statutului de țară asociată la programul respectiv, aceasta fiind, pe moment, cea mai avansată formă de cooperare în cadrul UE în domeniul tehnico-științific. Astfel, pornind de la dinamica pozitivă a participării comunității științifice în cadrul PC7, Academia de Științe a Moldovei, de comun cu Directoratul CE pentru Cercetare-Inovare, a inițiat procesul de negocieri în vederea obținerii pentru Republica Moldova a statutului de țară asociată la Programul Orizont 2020.

De asemenea, pe plan intern, la inițiativa AȘM, prin dispoziția prim-ministrului Republicii Moldova, a fost creat **Comitetul național pentru pregătirea asocierii la Programul Orizont 2020**, la nivel de viceministri, care va asigura:

- implicarea plenară a tuturor autorităților publice care sunt vizate direct sau tangențial de către apelurile lansate în cadrul H2020;
- informarea privind ultimele evoluții în procesul de negocieri, dar și alte aspecte ce țin de Spațiul European de Cercetare;
- participarea instituțiilor delegatate în cadrul apelurilor H2020 pentru anii 2014-2015, fapt ce va contribui la atragerea surselor financiare europene suplimentare pentru domeniile sectoriale.

Drept premisă pentru obținerea statutului de țară asociată la H2020 pot fi invocate un șir de acțiuni organizate de către AȘM. Astfel, în scopul sprijinirii participării comunității științifice în programele cadru europene, AȘM a creat **Rețeaua Punctelor Naționale de Contact** (NCP), care a fost reorganizată în 2011 în conformitate cu prevederile Programului Cadru 7 al UE. În 2013 a fost extinsă rețeaua NCP în conformitate cu structura stabilită de către CE pentru Programul Orizont 2020, fiind, de aseme-

nea, nominalizate **Puncte Regionale de Informare în Comrat, Cahul, Taraclia și Bălți. Se prevede nominalizarea Punctului regional de informare și la Tiraspol.** Pe parcursul anului 2013, AȘM, de comun acord cu Consiliul Estonian de Cercetare, a implementat un program de consolidare a capacităților punctelor naționale de contact H2020 în RM.

Doar pe parcursul anului 2013 au fost organizate peste 300 de consultații, 80 de zile de informare și evenimente promoționale, peste 20 de seminare practice pentru perfectarea cererilor de proiect, căutarea partenerilor, crearea consorțiilor, înregistrarea organizațiilor la Comisia Europeană etc. Au fost organizate seminare practice de scriere a proiectelor cu grupele-țintă de cercetători din diferite instituții de cercetare ale AȘM, dar și traininguri regionale la Bălți, Cahul și Comrat, iar în anul curent – peste 40 de zile de informare și peste 150 de consultații în grup și individuale pentru promovarea apelurilor deschise în instituțiile de cercetare, universități, ministere, agenții și companii comerciale la care au participat peste o mie de persoane.

În scopul consolidării eforturilor de promovare și participare la programul Orizont 2020, de către AȘM a fost elaborat Planul de Acțiuni „**Moldova în Orizont 2020**”, care a fost discutat și coordonat cu experți străini și comunitatea științifică autohtonă.

În octombrie 2012, prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 790, la propunerea AȘM a fost creat **Oficiul Republicii Moldova pentru Știință și Tehnologie pe lângă Uniunea Europeană (MOST)**, care oferă asistență informațională și organizatorică, consultanță și activități de promovare atât instituțiilor din sfera de cercetare-inovare (publice și private), cât și celor din domeniile conexe. Oficiul MOST contribuie esențial la dezvoltarea cooperării sectoriale moldo-comunitare, fiind un angajament ferm al țării noastre pentru avansarea integrării în Spațiul European de Cercetare, facilitând accesul la cea de-a cincea libertate europeană – libertatea circulației cunoștințelor. În martie 2013, Oficiul MOST a fost acceptat în rețeaua oficiilor tehnico-științifice cu sediul în Bruxelles (IGLO).

Începând cu 1 ianuarie 2012, Republica Moldova, în urma demersurilor întreprinse de către AȘM, a fost inclusă în rețeaua pan-europeană „**EURAXESS - Researchers in Motion**”, eveniment care reprezintă *de facto* o conectare a țării noastre la piața europeană a muncii pentru personalul din cercetare. Portalul național www.euraxess.md a fost lansat la evenimentul pentru promovare a imaginii științei în societate „Noaptea Cercetătorului”, organizat în premieră la Chișinău pe data de 27 septembrie 2013, concomitent cu 300 de orașe din spațiul UE.

Anterior, la 1 decembrie 2012, prin aprobarea hotărârii CSSDT al AȘM, comunitatea științifică a Republicii Moldova a aderat la **Carta Europeană a Cercetătorului și Codul de Conduită pentru Recrutarea Cercetătorului**, care prevăd un set de principii și condiții generale ce specifică responsabilitățile și drepturile atât ale cercetătorilor, cât și ale angajatorilor. Implementarea principiilor Cartei și Codului a fost inițiată în câteva universități și instituții de cercetare.

În contextul valorificării active a oportunităților de cercetare și dezvoltare de către comunitatea științifică națională, materializate prin intermediul proiectelor europene, necesitatea implementării și gestionării eficiente a acestora a devenit una imperativă, fiind unul din factorii primordialii în asigurarea viabilității rezultatelor obținute, ca urmare a colaborării cu elita științifică pan-europeană. În acest sens, a fost organizat **Atelierul de lucru „Managementul proiectelor Europene – Programul Cadru 7”**, prin intermediul instrumentului TAIEX al Comisiei Europene. Evenimentul s-a desfășurat în perioada 7-8 noiembrie 2013 și a întrunit în jur de 120 de participanți: experți europeni în domeniu, coordonatori naționali ai proiectelor europene în derulare, asistenți de proiect, responsabili financiari etc. Drept urmare, au fost promovate cele mai bune practici privind gestionarea proiectelor de cercetare, prin ilustrarea în mod detaliat a aspectelor teoretice și practice.

Diversificarea și extinderea cooperării la nivel național cu organizații strategice va contribui la capitalizarea perspectivelor considerabile de cercetare și inovare disponibile în cadrul Programului „Orizont 2020”. În acest sens, au fost depuse eforturi în vederea stabilirii și valorificării parteneriatelor cu organizații, precum: Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI), Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului IMM (ODIMM), Rețeaua de Transfer Tehnologic a Moldovei (RTTM).

În afară de aceasta, sunt dezvoltate diferite activități pentru schimb de experiență cu țările membre ale UE și cele asociate, printre cele mai eficiente fiind colaborarea cu experții Consiliului Estonian de Cercetare în cadrul proiectului moldo-estonian „**Moldova-Research Horizon**”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Estoniei.

Astfel, eforturile AȘM depuse până în prezent pentru obținerea statutului de țară asociată la programele comunitare ale Uniunii Europene sunt considerabile și trebuie să fie continuate în comun cu Comitetul Național pentru asocierea la Programul Orizont 2020, care include reprezentanți ai entităților din spațiul public și privat.